Příručka pro živnostníky k základním povinnostem při nakládání s odpady

(zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech)

Česká asociace odpadového hospodářství (ČAOH) na základě dlouhodobé spolupráce s obecními svazy a s Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR připravila tuto přehlednou příručku, jako materiál rozšiřující povědomí o povinnostech drobných původců odpadů.

ČAOH vnímá cestu osvěty jako vhodnější způsob motivace živnostníků k dodržování zákona o odpadech, než dříve zvažované povinné zapojení živnostníků do systému nakládání s odpady obce. Takové opatření by bylo omezením svobodného rozhodnutí podnikatelů, jak nakládat se svými odpady. Další skutečností je to, že povinné zapojení do systému obce by mohlo mimo jiné znamenat i vyšší náklady pro dotčené živnostníky, než jejich svobodná volba a vlastní výběr dodavatele služeb, rozsahu služeb a jejich ceny.

Kontakt:
ČAOH, Pod Pekárnami 157/3, Praha 9 - Vysočany, 190 00
www.caoh.cz

Původce odpadu (§ 5) a jeho povinnosti

Podle zákona o odpadech (dále jen „Zákon“) je původcem odpadu **každý, při jehož činnosti vzniká odpad** (např. osoby samostatně výdělečně činné - živnostníci, s.r.o. a další). Původci odpadů jsou tedy i kadeřnice, malý obchod, účetní, provozovatel restaurace apod. Původcům Zákon ukládá řadu povinností.

Mezi obecné povinnosti, které podle Zákona dopadají na každého, patří:

- soustřeďovat odpady odděleně (tedy třídit odpad, od této povinnosti může původce upustit pouze na základě povolení příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností),
- zabezpečit odpad před odcizením nebo únikem a také jeho znehodnocením.

(§ 15) PŮVODCE ODPADU je povinen:

- **ZAŘADIT ODPAD podle druhu** (Katalog odpadů[1]) **a podle kategorie** (nebezpečný odpad a ostatní odpad[2]) **a nakládat s ním podle jejich skutečných vlastností;**
- **PROKÁZAT ORGÁNŮM PROVÁDĚJÍCÍM KONTROLU, že předal odpad, který produkuje, v odpovídajícím množství v souladu se zákonem (§ 13),** tedy např. odpadové firmě/zařízení určenému pro nakládání s odpady**;**
- v případě **komunálního odpadu**[3], který běžně produkuje, a **stavebního a demoličního odpadu**[4], který sám nezpracuje, **MÍT JEJICH PŘEDÁNÍ** v odpovídajícím množství **ZAJIŠTĚNO PÍSEMNOU SMLOUVOU PŘED JEJICH VZNIKEM;**
- **PŘEDAT ÚDAJE O SVÉ OSOBĚ A ÚDAJE O ODPADU** (s každou jednorázovou nebo první z řady opakovaných dodávek odpadu) odpadové firmě/zařízení určenému pro nakládání s odpady[5], v případě odpadu určeného k uložení na skládku předat údaje formou základního popisu[6]**;**
- **DODRŽET POSTUP** pro nakládání s vybouranými stavebními materiály a stavebními a demoličními odpady v případě odstraňování, provádění nebo údržby stavby[7].
- **před ukončením činnosti provozovny PŘEDAT ODPADY** v provozovně soustředěné do zařízení určeného pro nakládání s odpady.

Komunální odpad od fyzických osob a provozovna (§ 62 odst. 1)

Pokud původce umožňuje ve své provozovně fyzickým osobám odkládání komunálního odpadu vzniklého v rámci provozovny, **MUSÍ ZAJISTIT MÍSTA** pro odpady **papíru, plastů, skla, kovů a biologický odpad** (tedy umožnit, aby fyzická osoba odpad v provozovně třídila).

1 - Vyhláška č. 8/2021 Sb.
2 - Ust. § 7 zákona o odpadech
3 a 4 - Ust. § 11 odst. 2 písm. a) a j) zákona o odpadech
5 - Obchodník s odpady nakupuje odpady, pro které má povolení
6 - Stanoví vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady
7 - Podrobnosti ve vyhlášce o podrobnostech nakládání s odpady.

Průběžná evidence odpadů (§ 94) a ohlašování (§ 95)

- Původce odpadu je povinen **vést průběžnou evidenci**, která se vede samostatně za každý druh odpadu a za každou provozovnu, kde odpad vzniká.

  Způsob, četnost záznamů a rozsah vedení této evidence stanoví vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady. Evidence se archivuje po dobu 5 let.

- Původce, který vyprodukoval nebo nakládal v uplynulém kalendářním **roce s více než 600 kg nebezpečných odpadů nebo s více než 100 t ostatních odpadů** je povinen zaslat hlášení souhrnných údajů z průběžné evidence **do 28. února**.

  Hlášení se zasílá prostřednictvím ISPOP (Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí).

Komunální odpad od původce

O které odpady jde?

Jedná se o **směsný a tříděný odpad, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností.** Komunální odpad je vymezen ve skupině 20 v Katalogu odpad (viz tabulka). Jedná se tedy o odpad obdobného složení, jako je odpad vznikající občanům.

Jaké mám jako původce možnosti naložení se svým komunálním odpadem?

Původci mohou svůj odpad předat odpadové firmě nebo mohou využít systému zavedeného obcí. Každá obec vytváří nějaký systém odpadového hospodářství (např. má obecně závaznou vyhláškou stanoveno, kam mají občané odkládat sklo, papír, plasty a směsný komunální odpad).
Do obecního systému má tedy původce možnost předávat komunální odpad a odpady z obalů z papíru, plastů, skla a kovů, ale pouze, pokud to obec umožňuje, na základě **písemné smlouvy s obcí.** Za zapojení do obecního systému zaplatí původce obci **úhradu**.

Zapojit se, či nezapojit?

Povinnosti původců odpadu se liší podle toho, zda se do systému nakládání s komunálním odpadem v obci zapojili nebo ne:

A. PŮVODCE SI ZVOLÍ VLASTNÍHO DODAVATELE služeb odpadového hospodářství, který mu vyhovuje; chce si zvolit rozsah služeb a cenu

Původce **vytřídí z odpadu jeho nebezpečné a využitelné složky ze skupiny 20 Katalogu odpadů** a zbytek zařadí pro účely dalšího nakládání jako směsný komunální odpad (černá popelnice).

Pro naložení s jednotlivými druhy vytříděných odpadů i se směsným komunálním odpadem si dle svého výběru zvolí vyhovujícího dodavatele služeb (odpadovou firmu s povolením příslušného krajského úřadu), který mu za dohodnutou cenu zajistí další zákonné nakládání s odpadem.

B. PŮVODCE SE ZAPOJÍ do systému v obci na základě písemné smlouvy

Do obecního systému pro nakládání s komunálními odpady se původce může zapojit na základě smlouvy a za obcí stanovených podmínek, tedy v rozsahu, v jakém obec toto zapojení umožňuje.
Za zapojení do systému platí původce úhradu stanovenou obcí.
Pokud obec řeší zapojení původců ve své obecně závazné vyhlášce, pak v této vyhlášce stanoví druhy odpadu, které může původce předávat do obecního systému, a také způsob určení úhrady a jejího výběru.
Zapojený původce následně třídí odpad v souladu se systémem stanoveným obcí. Pokud původce předává do obecního systému veškerý komunální odpad, nevede průběžnou evidenci odpadů a ani neplní ohlašovací povinnosti pro tento odpad.

Pokud živnostníkovi (původci odpadů) vznikají i jiné odpady než komunální odpad, musí řešit nakládání s nimi přes odpadové firmy/zařízení určené pro nakládání s odpady, neboť obecní systémy k tomu nejsou způsobilé. (Skupina 20 viz tabulka)

Povinnosti původce odpadu, který nakládá s nebezpečným odpadem

- **ZAJISTIT**, aby nebezpečný odpad byl označen písemně způsobem a v rozsahu stanoveném vyhláškou o podrobnostech nakládání s odpady a výstražným symbolem nebezpečnosti,
- **ZPRACOVAT** identifikační list nebezpečného odpadu a místa nakládání s ním vybavit (§ 71). Pokud původce odesílá nebezpečný odpad ze své provozovny, řeší také povinnosti týkající se ohlašování přepravy nebezpečných odpadů (§ 78).

Kontrola a sankce

Plnění povinností původců odpadů kontrolují pověření **zaměstnanci obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a České inspekce životního prostředí**. Horní hranice pokut, které mohou příslušné orgány uložit za porušení povinností, se přitom pohybují v řádech milionů. **Přímo obecní úřady** jsou u původců oprávněny kontrolovat, zda:

- využívají obecní systém pouze na základě písemné smlouvy s obcí a v souladu s ní, a
- mají zajištěno převzetí odpadu, který samy nezpracují, v souladu s tímto zákonem.

Seznam vybraných druhů odpadů

(skupina 20 z přílohy č. 1 vyhlášky č. 8/2021 Sb.)

20	**20 KOMUNÁLNÍ ODPADY (ODPADY Z DOMÁCNOSTÍ A PODOBNÉ ŽIVNOSTENSKÉ, PRŮMYSLOVÉ ODPADY A ODPADY Z ÚŘADŮ), VČETNĚ SLOŽEK Z ODDĚLENÉHO SBĚRU**
20 01	**Složky z odděleného sběru (kromě odpadů uvedených v podskupině 15 01)**
20 01 01	Papír a lepenka
20 01 01 01	Kompozitní a nápojové kartony
20 01 02	Sklo
20 01 08	Biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven
20 01 08 01	Biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven rostlinného původu
20 01 10	Oděvy
20 01 11	Textilní materiály
20 01 13*	Rozpouštědla
20 01 14*	Kyseliny
20 01 15*	Zásady
20 01 17*	Fotochemikálie
20 01 19*	Pesticidy
2001 21*	Zářivky a jiný odpad obsahující rtuť
20 01 23*	Vyřazená zařízení obsahující chlorofluorouhlovodíky
20 01 25	Jedlý olej a tuk
20 01 26*	Olej a tuk neuvedený pod číslem 20 01 25
20 01 27*	Barvy, tiskařské barvy, lepidla a pryskyřice obsahující nebezpečné látky
20 01 28	Barvy, tiskařské barvy, lepidla a pryskyřice neuvedené pod číslem 20 01 27
20 01 29*	Detergenty obsahující nebezpečné látky
20 01 30	Detergenty neuvedené pod číslem 20 01 29
20 01 31*	Nepoužitelná cytostatika
20 01 32*	Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 20 01 31
20 01 33*	Baterie a akumulátory, zařazené pod čísly 16 06 01, 16 06 02 nebo pod číslem 16 06 03 a netříděné baterie a akumulátory obsahující tyto baterie
20 01 34	Baterie a akumulátory neuvedené pod číslem 20 01 33
20 01 35*	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení obsahující nebezpečné látky neuvedené pod čísly 20 01 21 a 20 01 23[6)]
20 01 35 01*	Vyřazené motorové stroje, přístroje a zařízení obsahující nebezpečné látky určené k použití v domácnosti
20 01 35 02*	Tiskařské tonerové kazety mající nebezpečné vlastnosti
20 01 36	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení neuvedené pod čísly 20 01 21, 20 01 23 a 20 01 35
20 01 36 01	Vyřazené motorové stroje, přístroje a zařízení určené k použití v domácnosti neuvedené pod číslem 20 01 35 01
20 01 36 02	Tiskařské tonerové kazety neuvedené pod číslem 20 01 35 02
20 01 37*	Dřevo obsahující nebezpečné látky
20 01 38	Dřevo neuvedené pod číslem 20 01 37
20 01 39	Plasty
20 01 40	Kovy
20 01 40 01	Měď, bronz, mosaz
20 01 40 02	Hliník
20 01 40 03	Olovo
20 01 40 04	Zinek
20 01 40 05	Železo a ocel
20 01 40 06	Cín
20 01 41	Odpady z čištění komínů
20 01 99	Další frakce jinak blíže neurčené
20 02	**Odpady ze zahrad a parků (včetně hřbitovního odpadu)**
20 02 01	Biologicky rozložitelný odpad
20 02 02	Zemina a kameny
20 02 03	Jiný biologicky nerozložitelný odpad
20 03	**Ostatní komunální odpady**
20 03 01	Směsný komunální odpad
20 03 01 01	Odděleně soustřeďovaný popel z domácností
20 03 02	Odpad z tržišť
20 03 03	Uliční smetky
20 03 04	Kal ze septiků a žump
20 03 06	Odpad z čištění kanalizace
20 03 07	Objemný odpad
20 03 99	Komunální odpady jinak blíže neurčené

Pozn. 20 01 35: Nebezpečné součástky z elektrického a elektronického zařízení mohou zahrnovat akumulátory a baterie uvedené v podskupině 16 06 a označené jako nebezpečné; rtuťové přepínače, sklo z obrazovek a jiné aktivované sklo atd.